

Pokusy o změny uvnitř KSČ

Na podzim roku 1967 se vystupňovala otevřená stranická kritika stávajícího prvního tajemníka ÚV KSČ a prezidenta republiky Antonína Novotného. Výrazně zazněla už na říjnovém zasedání ÚV KSČ z projevu prvního tajemníka KSS Antonína Dubčeka a některých dalších členů ÚV. Podruhé pak na uzavřeném zasedání předsednictva ÚV KSČ, které předjednálo témata a problémy dalšího řádného zasedání ÚV KSČ, stanoveného na 19. – 21. 12. 1967.

Na uzavřeném prosincovém jednání za řadu členů Předsednictva i Ústředního výboru vystoupil s otevřenou kritikou A. Novotného tajemník a člen předsednictva ÚV KSČ Jiří Hendrych, do té doby víceméně jeho adorant: vytkl Novotnému podrážděnou reakci na Dubčekovo vystoupení na říjnovém zasedání ÚV KSČ, dále Novotného demokratický centralismus a pragocentrické metody řešení politických i hospodářských problémů, nezvládnutí tzv. strahovského protestu studentů z 31. října 1967, v kterém se Novotný osobně angažoval, neustálé přehlížení slovenské otázky (např. zrušení Sboru povereníkov a jeho nahrazení SNR) a konečně i jeho pokus v roce 1967 znovu ovládnout domácí politickou scénu vlastní osobou. Hendrych současně ve své kritice navrhl oddělit stranickou funkci prvního tajemníka ÚV KSČ od úřadu prezidenta republiky.

Nespokojenost s A. Novotným v danou chvíli sjednotila postup zastánců tvrdé (stalinské) stranické linie 50. let i reformám nakloněných komunistů, podporujících nové ekonomické reformy ministra Oty Šlika i částečné uvolnění politického napětí, který se projevil hned na dalším jednání. Situaci A. Novotného projednalo prosincové zasedání ÚV KSČ a navrhlo oddělení obou vysokých postů. Vzniklá patová situace byla vyřešena na lednovém zasedání ÚV KSČ jmenováním Antonína Dubčeka prvním tajemníkem strany dne 5. ledna 1968. A. Novotný zůstal prezidentem do 22. března 1968, kdy byl i této funkce zbaven.